

Sygn. akt III A Ua 1047/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2020 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Irena Różańska-Dorosz /spr./

Sędziowie: Ireneusz Lejczak

Grażyna Szyburska-Walczak

Protokolant: Katarzyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2020 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o składki

na skutek apelacji M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 lipca 2019 r. sygn. akt V U 499/19

o d d a l a apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy w Opolu Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w pkt. I. oddalił odwołanie M. S. od trzech decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z 8 stycznia 2019 r., którymi ustalono dla wnioskodawcy jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą (...) kwoty należnych składek na Fundusz Pracy (decyzja nr (...)), na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (decyzja nr (...)) oraz na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i na ubezpieczenie zdrowotne (decyzja nr (...)) za okresy szczegółowo wymienione w poszczególnych decyzjach, a w pkt II. zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego 14.490,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. prowadził postępowanie wyjaśniające w związku z wykonywaniem przez wnioskodawcę pracy najemnej na terenie Słowacji przy równoczesnym wykonywaniu pozarolniczej działalności gospodarczej na terytorium Polski.

Decyzją z 17 listopada 2015 r. organ rentowy stwierdził, że w okresie zatrudnienia u pracodawcy słowackiego (...), tj. od 1 marca 2015 r. ustawodawstwem właściwym dla wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych jest

ustawodawstwo polskie. Wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji do Sądu Okręgowego w Opolu, które wyrokiem z 31 marca 2016 r., wydanym w sprawie V U 166/16, zostało oddalone. Wyrok ten uprawomocnił się w związku z oddaleniem apelacji wnioskodawcy przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z 27 października 2016 r., w sprawie III A Ua 935/16.

Pismem z 25 stycznia 2016 r. organ rentowy zawiadomił wnioskodawcę o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek, a następnie wydał zaskarżone decyzje.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności Sąd pokreślił, że w obecnym postępowaniu nie mogło odnieść skutku stanowisko wnioskodawcy o podleganiu ustawodawstwu słowackiemu z uwagi na świadczenie tam pracy najemnej i związanym z tym bezpodstawnym określeniem wysokości składek. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że kwestia podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniom z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce pomimo zatrudnienia na terenie Słowacji została już rozstrzygnięta decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z 17 listopada 2015 r., a zarzuty wnioskodawcy w tym przedmiocie zostały rozpoznane w toku postępowania sądowego, które zakończyło się prawomocnym oddaleniem wniesionego odwołania. Wskazana decyzja stała się więc ostateczna, a co za tym idzie odwołanie złożone w rozpatrywanej sprawie nie mogło prowadzić do jej zakwestionowania. Należało więc przyjąć zgodnie z powołanym rozstrzygnięciem, że wnioskodawca w spornym okresie podlegał ubezpieczeniom społecznym w Polsce. Istotą niniejszego postępowania była natomiast weryfikacja prawidłowości ustalenia przez organ rentowy wysokości zadłużenia wnioskodawcy z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy oraz Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych z tytułu prowadzonej przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej.

Z tego względu Sąd I instancji przytoczył treść art. 46 ust. 1, art. 15, art. 16 ust. 4 pkt 1, art. 18 ust. 8 i art. 22 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 84 ust. 1, art. 81 ust. 2 i art. 87 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a także art. 104 ust. 1 pkt 3 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Dalej Sąd wskazał, że w rozpatrywanej sprawie bezsporne było, że wnioskodawca w okresie objętym zaskarżonymi decyzjami prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, a kwoty zadłużenia wnioskodawcy ustalone przez organ rentowy w treści zaskarżonych decyzji z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy odpowiadały kwotom ujętym w szczegółowym zestawieniu należności stanowiącym załącznik do każdej z decyzji. Sąd podkreślił przy tym, że wnioskodawca nie kwestionował przy tym przedstawionego przez organ rentowy rozliczenia, nie wykazywał również, by uregulował jakiegokolwiek z wyliczonych zaległości. Jego zarzuty sprowadzały się do zaprzeczenia, że z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej miał on podlegać obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu w Polsce wobec wykonywania pracy najemnej na terenie Słowacji w spornym okresie. Dotyczyły więc one samej zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym, która została już prawomocnie rozstrzygnięta zgodnie z decyzją z 17 listopada 2015 r. Z faktem podlegania tym ubezpieczeniom nieodłącznie związany jest jednocześnie obowiązek uiszczania należnych składek. Skoro zatem ustalono, że wnioskodawca podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, to ciążył na nim obowiązek regulowania należności z tytułu składek.

Odnosząc się do zarzutu niewydania decyzji administracyjnej o podleganiu wnioskodawcy ubezpieczeniom z tytułu prowadzonej działalności Sąd I instancji wskazał, że organ rentowy przed wydaniem decyzji ustalającej stan zadłużenia wnioskodawcy nie miał obowiązku wydania decyzji stwierdzającej podleganie odwołującego obowiązkowym ubezpieczeniom jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą. Takie obowiązkowe podleganie wynika bowiem wprost z obowiązujących przepisów ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4, zaś ewentualna decyzja o podleganiu obowiązkowym ubezpieczeniom ma charakter deklaratoryjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2014 r., II UK 464/13).

W konsekwencji Sąd ten stwierdził, że ostateczne ustalenie właściwego ustawodawstwa dało więc wystarczające podstawy do wydania zaskarżonych decyzji, stwierdzających istnienie zaległości składkowych, niekwestionowanych przez wnioskodawcę co do wysokości.

W odniesieniu do zarzutów wnioskodawcy dotyczących decyzji ustalającej kwotę składki należnej na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że z treści samej decyzji wynika, że organ rentowy posiadał wiedzę dotyczącą ukończenia przez pracownika J. S. 60 lat, w załączniku nr 4 do protokołu kontroli wskazano na odpis składki w kwocie 1,39 zł, a kwota podana w decyzji wyliczona została z uwzględnieniem tego faktu.

Mając to wszystko na uwadze Sąd uznał zaskarżone decyzje za prawidłowe.

Orzeczenie o kosztach Sąd Okręgowy wydał w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 1, 5 i 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł wnioskodawca, zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.:

a) art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, polegające na błędnym ustaleniu, że w spornym okresie wnioskodawca podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce, mimo że ubezpieczony nie podlegał ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i został wyrejestrowany z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych;

b) art. 47 ust. 1 pkt 2b i 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędne ustalenie, że wnioskodawca był zobowiązany do złożenia deklaracji rozliczeniowej za sporny okres, co w konsekwencji miało upoważnić organ rentowy do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne w spornym okresie, mimo że, wnioskodawca nie podlega ustawodawstwu polskiemu jako właściwemu w spornym okresie zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2009 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166/1 z 30.04.2004 z późn.zm.);

c) art. 20 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 8 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe dla ubezpieczonego jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą w nieodpowiedniej kwocie z pominięciem faktu, że M. S. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w Polsce;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy tj.:

d) art. 328 § 2 k.p.c. przez faktyczne zaniechanie prawidłowego, tj. spełniającego wymogi stawiane przez podany przepis uzasadnieniu wydanego wyroku, a mianowicie w zakresie podania szczegółowych przyczyn, dla których Sąd uznał, że jedyną okolicznością przemawiającą za prawidłowością wszczęcia postępowania w zakresie określenia wysokości zadłużenia z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce jest fakt wykonywania działalności na terenie Polski oraz zakończenie postępowania o ustalenie właściwego ustawodawstwa, które to stanowiły podstawę wydania orzeczenia;

e) art. 223 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na fakcie prawidłowego przeprowadzenia postępowania w zakresie ustalenia właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych i ustalenia polskiego ustawodawstwa, z pominięciem faktu, że brak jest prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy o ustawodawstwo, a tym samym nie zaistniała przesłanka, aby wszczynać z urzędu postępowanie w zakresie ustalenia wysokości zadłużenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, podczas gdy wnioskodawca jednocześnie prowadził działalność gospodarczą i wykonuje pracę na Słowacji.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zmianę zaskarżonych decyzji ZUS, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a także zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy jest bezzasadna, a podniesione w niej zarzuty nie odnoszą się do istoty sporu.

Sąd I instancji nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikających z przepisu art. 233 k.p.c. i nie popełnił błędów w rozumowaniu, zarówno w zakresie ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej. Sąd ten dokładnie przedstawił w uzasadnieniu tok swojego rozumowania, jak i wyprowadzonych wniosków, co czyni niezasadnym również zarzut apelacji naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. O uchybieniu temu przepisowi można mówić wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia (por. wyrok SN z dnia 12 lipca 2012 r., II PK 301/11). Tymczasem uzasadnienie Sądu Okręgowego w pełni czyni zadość wymogom powołanego przepisu, ponieważ zawiera wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia z powołaniem konkretnych dowodów oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476 § 2 k.p.c. w związku z art. 477⁹ k.p.c. Stąd zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNP 2002/5/121 oraz postanowienia z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601 i z 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692).

Zaskarżonymi decyzjami z 8 stycznia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość zadłużenia M. S., jako prowadzącego pozarolniczą działalność, z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w okresach wymienionych w tych decyzjach. Wnioskodawca zadaje się nie zauważać, że decyzje te są jedynie konsekwencją wcześniejszej, prawomocnej (utrzymanej przez sądy obu instancji) decyzji z 17 listopada 2015 r., ustalającej dla ubezpieczonego, jako właściwe, ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych od 1 marca 2015 r. W tamtym właśnie postępowaniu badane były i ostatecznie ocenione zostały podnoszone w apelacji kwestie, które dla obecnego postępowania nie mają znaczenia, a dotyczące podnoszonego przez wnioskodawcę zatrudnienia na terenie Słowacji w firmie (...) s.r.o. Apelujący, nie kwestionując kwot zaległości, które są konsekwencją podlegania obowiązkowi ubezpieczeń społecznych, powtarza twierdzenie, że nie powinien w spornym okresie podlegać ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu prowadzonej tu działalności, ponieważ wykonuje pracę najemną na Słowacji.

W tym miejscu trzeba przypomnieć, że jednym z aspektów mocy wiążącej orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) jest walor prawny rozstrzygnięcia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. Skutek pozytywny, materialny rzeczy osądzonej, przejawia się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym, wcześniejszym wyroku. A zatem w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Zgodnie z treścią art. 366 k.p.c. wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami.

Stwierdzić zatem należy, że zgodnie z trafnymi ustaleniami i rozważaniami Sądu I instancji M. S. został objęty polskim systemem ubezpieczeń społecznych, ponieważ bezspornie w Polsce prowadzi nadal działalność gospodarczą i z tego tytułu nie opłacał składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, pozostając w błędnym przekonaniu, że od 1 marca 2015 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu z tytułu zatrudnienia wykonywanego na terenie Słowacji i z powodu

zgłoszenia się do słowackiego systemu ubezpieczeń społecznych. Skoro jednak wnioskodawca zarówno od ww. daty nie został objęty słowackim systemem ubezpieczeń społecznych, a jednocześnie niewątpliwie wykonywał w tym czasie działalność pozarolniczą w Polsce, nie będąc zgłoszony jako płatnik składek w kraju do ubezpieczeń społecznych i składek nie opłacając, słusznie ZUS objął go polskim systemem ubezpieczeń społecznych i wymierzył zaległe składki za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach.

Jeszcze raz podkreślenia wymaga, że w niniejszym procesie nie ma żadnych podstaw do ponownej oceny, jakiemu ustawodawstwu w spornym okresie podlega wnioskodawca, skoro rozstrzygnął te kwestię prawomocny wyrok. Skarżący podnosi w apelacji zarzuty, które są bezprzedmiotowe dla niniejszej sprawy, bowiem stanowiły istotę sporu zakończony prawomocnym wyrokiem wiążącym bezwzględnie w niniejszej sprawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację wnioskodawcy jako bezzasadną.

Grażyna Szyburska-Walczak Irena Róžańska-Dorosz Ireneusz Lejczak